

Foto: Ridehesten.com/Annette Boe Østergaard

NÅR HESTEN TABER SIG OVER SOMMEREN

Hvordan skal du tildele grovfoder og krybbefoder, hvis din hest skal tage på i vægt? Det giver foderagronom Maria Brun-Rasmussen dig en guide til her

TEKST: MARIA BRUN-RASMUSSEN, FODERAGRONOM HOS BROGAARDEN

Langt de fleste kalorier, hesten har brug for, skal komme fra godt grovfoder eller sommerens græs, som skal fordeles jævnt over dagen. Du skal være opmærksom på, at grovfoder og græs kan have et stort udsving i indholdet af kalorier. I danskproduceret grovfoder kan der være en forskel i energiindholdet på op til 30-40% pr. kilo (Se mere i tabel 1). Bedre og mere nøjagtig viden omkring dit grovfoder kan derfor gøre vægtøgning eller et vægttab nemmere. Den viden får du gennem en analyse af dit grovfoder. Det er meget svært for en hest at tage på, hvis den fodres med grovfoder med lavt kalorieindhold, da hesten skal spise flere kilo for at få nok kalorier. Er hesten i forvejen småtspisende og vil ikke spise mere grovfoder, vil den tabe sig yderligere, indtil grovfoderet udskiftes, eller der sættes ind med passende krybbefoder eller suppleres med andre fiberkilder. Hvis det er en ældre hest, kan den have nedsat udnyttelse af grovfoder eller måske nedslidte tænder. Her er det vigtigt at supplere den daglige grovfodertildeling med andre gode og let fordøjelige fibre.

Foto: Ridehesten.com/Marie Røhder

OM SKRIBENTEN:

Maria Brun-Rasmussen er uddannet agronom i 2011. Hun er ansat som foderrådgiver hos Brogaarden. Hun har haft hest siden 1994 og ejer i dag tre heste selv.

Tabel 1:

Dette er et eksempel på forskellene på kalorieindholdet i grovfoder. Ponyen spiser samme mængde grovfoder, men grovfoderet har forskellig kalorieindhold, og derfor får ponyen et forskelligt antal kalorier pr. dag (ses som MJ/dag).

	Hø/wrap 6 MJ*/kg	Hø/wrap 11 MJ/kg	Forskel
Pony, 350 kg** - ved 6 kg/dag	36 MJ/dag	66 MJ/dag	30 MJ/dag
Hest, 550 kg** - ved 10 kg/dag	60 MJ/dag	110 MJ/dag	50 MJ/dag

*Fordøjelig energi, 1 MJ = 0,24 Mcal.

**Normal vægt

Hvad med krybbefoderet?

Når du er sikker på, at du har optimeret så meget det er muligt på tildelingen af grovfoder eller græs, er du nået til at vurdere, hvor meget hesten har brug for af ekstra kalorier fra krybbefoderet. Der er mange muligheder, og det vil altid være en individuel vurdering fra hest til hest. I tabel 2 kan du se en liste over mulige fodermidler, der kan bidrage til at øge det daglige kalorieindtag markant alt efter mængden.

Hvor mange kilo skal der i krybben?

Når du skal vælge, hvad du vil tilbyde din hest af ekstra kalorier, er der flere overvejelser, du bør tage med i din vurdering. Hvor mange måltider skal foderet fordeles over i løbet af dagen? For at hesten kan udnytte foderet optimalt, anbefaler vi, at et måltid, inklusiv ekstra fibre tildelt i krybben, ikke overstiger 1,5 kg til en stor pony eller 2 kg til en stor hest.

Er hesten kræsen?

Oftest ser vi heste, som går fra foderet. Det er typisk, hvis de ikke bryder sig om smagen af en eller flere af ingredienserne, eller heste, der fortrækker at spise grovfoder frem for krybbefoder. Her vil et fornuftigt valg være at tilbyde foder med et højt fedtindhold, og dermed mange kalorier i et mindre måltid, eller at give hesten et foder, der indeholder stivelse (hvis den kan tåle det), da mange heste har god ædelyst på sådanne ingredienser. Alternativt kan man sætte ind med et eller to ekstra måltider om dagen i perioden, hvor hesten skal tage på. Vær op-

Et måltid inklusiv ekstra fibre tildelt i krybben må ikke overstige 1,5 kg til en stor pony eller 2 kg til en stor hest. Foto: Ridehesten.com/Kristine Ulsø Olsen

GODE FODERMIDLER TIL EN HEST, DER SKAL TAGE PÅ

- Fint hø slået tidligt på året (strukturen må gerne vær blød og nem at tygge for hesten)
- Ovn tørrede græsprodukter med og uden tilsat olie og melasse (det vigtigste er, at det ikke støver)
- Ovn tørret lucerne med tilsat olie samt evt. melasse. (vær opmærksom på, at den gamle hest kun bør få det i begrænsede mængder)
- Roepillefibre oplødt i vand (pulpetter eller flager)
- Grønpiller/lucernepiller/fiberpiller (tjek altid, om de skal blødes op)
- Vegetabiliske olier, såsom solsikke-, majs-, soya- og rapsolie
- Risklidsprodukter (har normalt højt fedtindhold)
- Havre og varmebehandlede kornsorter, såsom byg og majs
- Optimerede foderblandinger med høj daglig udfodringsmængde eller højt kalorieindhold pr. kg foder

Kilde: Den Store Foderbog 2013, s. 204.

mærksom på at der også kan være andre årsager til, at din hest vælger krybbefoderet fra. En snak med din dyrlæge kan være en nødvendighed, hvis hesten konsekvent vælger foderet fra.

Er hesten følsom overfor sukker og stivelse?

Alle typer heste kan med indtagelse af for lidt kalorier tabe sig, f.eks. hvis hesten har været igennem et sygdomsforløb. Da målet er at øge det daglige antal kalorier i hestens foderplan, kan flere typer stivelsesholdige kornprodukter eller rene korn typer med fordel bruges. Medmindre hesten har en dårlig tolerance for stivelse, og det derfor kan have en negativ effekt på hestens fordøjelsessystem. Er du i tvivl om hvilken type foder, der er velegnet til din hest, så kontakt en foderkonsulent eller din dyrlæge og få en snak om hvilke ingredienser, der vil være mest egnede til netop din hest.

Følg hestens udvikling nøje over de næste 2-3 måneder

Først og fremmest er det vigtigt at monitorere ændringer, så du kan følge med i, om hesten tager nok på og hurtigt kan sætte

ind, hvis vægtøgningen går i stå. Sæt gerne en eller flere tidsperioder ind i din kalender, for at du kan tjekke op på fremgangen af vægtøgningen. Dette er især vigtigt med undervægtige heste, da der kan være flere sygdomsrelaterede problemer forbundet med undervægt, og at vi aldrig må acceptere, at hesten ikke trives i længere perioder. Tag altid en snak med din dyrlæge, hvis hesten mod forventning ikke tager på, efter du har tilpasset foderplanen med et markant overskud af kalorier. Foderet er selvfølgelig basis for et godt resultat, men det er vigtigt, at være realistisk omkring, hvad der er muligt og arbejde målrettet med dette for øje. Hvis man mentalt ikke er helt med i projektet eller sætter urealistiske mål, er risikoen, for at det mislykkes i stedet, meget stor.

Hvad siger tallene om tildeling af grovfoder, og hvorfor er det så vigtigt?

Her får du et par eksempler på forskellen af kalorier i grovfoder. En pony kan spise 6 kg hø/wrap med lavt kalorieindhold og 3,3 kg hø/wrap med højt kalorieindhold og stadig indtage samme mængde kalorier. Det skyldes forskellen i antal ka-

Bedre og mere nøjagtig viden omkring dit grovfoder kan derfor gøre vægtøgning eller vægttab nemmere

MARIA BRUN-RASMUSSEN

Langt de fleste kalorier, hesten har brug for, skal komme fra godt grovfoder. Foto: Ridehesten.com/Annette Boe Østergaard

lorier i grovfoderet. For heste er det hhv. 10 kg og 5,5 kg om dagen, som er en stor forskel på over 40%. Den store forskel på indholdet af næringsstoffer, herunder kalorier, i hø og wrap kan skyldes flere faktorer, såsom hvornår på året det er slået, hvilke vækstbetingelser det har haft, vejrforholdene det pågældende år og meget mere. Derfor kan en grovfoderanalyse være et vigtigt værktøj til at få hesten til at tage på. Det er nemlig ikke lige til at se på hø/wrap, hvor højt indhold der er af f.eks. sukker eller energi/kalorier, og det kan have en afgørende betydning for hestens vægtøgning. Derfor kan du opleve, at hesten pludselig taber sig, selvom du ikke har ændret noget som helst i foderplanen andet end at bruge en ny balle hø/wrap fra en anden leverandør (eller samme leverandør, men fra andet slæt, mark eller andre vækstvilkår, som kan forårsage forskelle).

Derfor er fibre altid i fokus

Hestens fordøjelsessystem er opbygget anderledes end menneskers. Hesten er bygget til at indtage føde størstedelen af deres vågne timer, hvorimod mennesker sagtens kan undvære mad i flere timer ad gangen. Mange er nok bekendte med, at heste helst ikke skal undvære grovfoder i mere end 3-4 timer maksimalt og helst kortere. Lange perioder uden foder har også negativ effekt på tarmens bevægelser og tarmfloraens sammensætning. Tarmenes bevægelse påvirkes af mængden af materiale i tarmene samt typen af materiale. Ved lange perioder uden foder mindskes aktiviteten i tarmene, og tilbageværende foder transporteres langsommere igennem fordøjelsessystemet. Hestens tarmflora består af millionvis af bakterier, som nedbryder og omdanner foder til næringsstoffer, som hesten kan bruge. Uden disse bakterier ville hesten ikke få noget næring fra fibrene i f.eks. græs, hø, wrap osv. Forekomsten af tarmbakterier er størst i den bagerste del af fordøjelsessystemet, tyktarm og blindtarm, og det er derfor også her, fibre fordøjes. De fiberfordøjende bakterier får også selv næring fra fibre. Uden næring kan de ikke overleve, og andre uønskede bakterier vil blomstre op i stedet. Sker dette ændres forgæringen, hvilket kan medføre øget gasproduktion og nedsat fiberforgæring. Begge dele kan være medvirkende til fordøjelsesproblemer. Derfor er det vigtigt at undgå lange perioder, hvor hesten ikke har adgang til grovfoder. 🐾

Referencer:

- Cunningham J.G. (2002). *Textbook of Veterinary Physiology. Sektion IV: Gastrointestinal physiology and metabolism.*
- Luthersson, N. (2013). *Den Store Foderbog. 3. Udgave. Brogaardens Forlag, Gentofte, Danmark.*
- Den Store Forfangenheds Guide – Fodring, forebyggelse og behandling.*
- Luthersson, N., Hou Nielsen, K., Harris, P., et al. (2009a). *The Prevalence and Anatomical Distribution of Equine Gastric Ulceration Syndrome (EGUS) in 201 Horses in Denmark. Vet J 41, s. 619-625.*
- Luthersson, N., Hou Nielsen, K., Harris, P., et al. (2009b). *Risk Factors Associated with Equine Gastric Ulceration Syndrome (EGUS) in 201 Horses in Denmark. Vet J 41, s. 6*